

Denovi portreti gorá

V podjetju Commerce za Bežigradom je bila pred kratkim razstava Danila Cedilnika-Dena, slikarja, pedagoga, pisatelja in alpinista.

Hodim po razstavi od slike do slike. Premnogo podob gorá sem že videla doslej, a še nobenih nisem sprejemala na tak način kot te.

Čudno domače se mi kažejo Denove slike. Natančneje pogledam: saj to je vendar greben, ki vodi proti vrhu Makaluja! Pripravim oči — in že zaslišim glas svojega moža Aleša v enem od tistih davnih večerov, ko sva se sklanjala nad slikami gorá in sem poslušala pripovedi, drobne zgodbe, take, ki nikdar ne zaidejo v uradna poročila in le redko v knjige. Vendar so ravno te drobne zgodbe tiste, ki dajejo pravo podobo poti, po kateri majhen človek pride na veliko goro.

»Poglej, tu,« slišim Alešev glas. »Z Denom sva nesla kisik in hrano za Janka in Matica! Upali smo, da bosta naslednji dan dosegla vrh. Den je bil tisti dan zelo bolan. Bal sem se, da ima pljučnico. Nevarno je kašljal. Odnehaj, Den! sem mu

Danilo Cedilnik: Viharnik

pride mimo. Končno se dvorana napolni, hrup naraste do bolečine in opotekaje se polzavestno požigosam kartico.

Odidem v jutro: ni barv, ni sonca. Vendar me nekdo, nekaj vodi na avtobus, ki vozi v nasprotno smer od tiste, kamor si brezmejno želim — v mojo lepo, toplo posteljo. Vstopim na osmico: Brod, Tacen, blato, prva markacija na Šmarno goro, megla in tema v gozdu. Prši, kot da bo nehalo deževati. Mokri lasje, blatni copati. Spolzka steza me prebuja. Sedlo, ravnica pred cerkvico, Ljubljana, nad Kranjem nizko in črno nebo, nad Rašico košček modrine in sončni žarek, Kočna, vrh Skute, Ojstrica.

Ne razumem. Kaj sploh počnem tukaj ob tem času? Nekaj grozljivega je v tej samoti, mokri, temni in nerazodeti.

Nato pa skozi pore začne prodirati star, znan občutek. Pogled na Kamniške je zveza; most, energetski ali katerikoli že, prek katerega me pozdravljajo Grintovci, moji prijatelji. Pogled se mi zbistri — in spet zamegli. Dozdeva se mi, da vidim nekakšne barve. Podprem glavo, naslonim se na zid. Kako dobro deneta dva sončna žarka! Spet odprem oči in pod mano, prav tu, se res rojevajo blede barve: ne verjamem, vendar gledam, ne da bi trenila z očmi — da, vse močnejše so, razvr-

ščene v spekter, vse bolj neresnične se pnejo v lok nad avtocesto. Blizu, pred mano, je velikanska, otroško pisana mavrica — nadčasovna, kozmična. Prišla nas je obiskat in nam, zavedajoč se sebe, pokazat, kaj je lepota. Dotaknila bi se je z roko, s prsti bi ji počesala barve, zeleno in vijoličasto in rumeno, povedala bi ji, da jo imam rada in naj se me ne boji takšne, kakršna sem, s temnimi podočnjaki in bledimi ustnicami. Deset minut njenega življenja zadostuje v moji glavi za prijateljstvo do groba.

Obrnem se. Poklicala bi ljudi: pridite, pogledjte, hitro, hitro! Glas obtiči, ne pride iz grla: saj ni nikogar. Nikogar! Prav nikogar ni, ki bi mi povedal, da ne sanjam?!

Zajokala bi od sreče in žalosti, mavrica pa že odhaja. Ob njej bo zastal dih komu drugemu.

Nemo stojimo, Grintovci in jaz, objemajo me in me tolažijo.

Vrača se mrakobna komora, črno nebo, dež, grozeča nevihta nad Kranjem, cesta z avtomobilskim hrupom.

Bojim se, da bom umrla, če zaspim na sedežu osmice. Ko bi mi le kdo pojasnil, da bi razumela!

Nemogoče je, da bi bilo vse to že včera!

Srce se umirja, v duši pa je nemir. In mir. In spanec.

prigovarjal. Počakaj me tu. Sam bom nesel naprej! — Zgoraj sta dva. Dve bombi rabita! je skozi stisnjene zobe odgovarjal Den. Ves siv je bil v obraz.«

In Aleš in Den sta rinila navzgor zato, da prijatelja tam zgoraj ne bi bila brez hrane in kisika. Višinomer je kazal 7500 metrov.

Že strmim v naslednjo sliko na razstavi. Svetla, neskončna panorama. Da ni to tista pokrajina v bližini vasi Kanbari? Domačini so zdravniku naše odprave v starem bambusovem košu prinesli drobno deklico. Trebušček je imela ves opečen. Mala Kumari je tiho stokala.

»Do Katmanduja je 20 dni hoje,« piše Den v svoji knjigi »Congma je hodil spredaj«. »Dvajset dni hoje po prašnih stezah, prek blatnih riževih polj, rek in džungel.« Naša odprava je plačala letalo. Poklicali so ga po radiu in deklica je prišla v bolnišnico v Katmandu. Ko je bil kakšno leto pozneje Aleš spet v Himalaji, je zvedel, da je mala Kumari stara že pet let in da je veselo in prijazno dekletce. Zato je ta Denova slika tako svetla: saj je v starem, razmajanem bambusovem košku zmagalo življenje.

In naslednja slika: breg se prepadno spušča v strmo sotesko. Kaj ni ta ovinek

ravno tisti, kjer je nekemu nosaču zdrsnilo na nevarni poti in je izginil v valovih divje himalajske reke? Den se je pognal za njim, ga zvelkel na suho, a pri tem sam skoraj utonil.

In tu je na sliki ena od tistih gor, ki jih opeva Denova knjiga: »Na belih vrhovih se stiskajo grebeni in razi, snežišča in skalne stene, tam se stikata sneg in nebo. Na teh vrhovih in v teh stenah odkrivaš neznane razsežnosti ledenikov in sten lastne gore, prihajaš do novih spoznanj, pomembnejših kot je granitna gora...« Obstanem pred sliko, iz katere tuli vihar, »...ti pa stojiš kljubovalno kot muškato govedo...«

Na naslednji sliki je divja, temna, mogočna ledena stena, vsa razpraskana in razbrazdana. To je lahko le vršni del Lotsejeve stene! »Kot bi jo divja zver razpraskala!« piše Aleš v svoji knjigi o Lotseju.

Še hodim naprej, od slike do slike, od vertikale do horizontale, od mehke do grobe linije, od svetlih do temnih višav. Zakaj so te slike drugačne od drugih slik gor? Ni jih slikal slikar, ki gore gleda od daleč, ampak vrhunski alpinist, ki gore doživlja od blizu.

Dušica Kunaver

Katastrofi sovjetskih alpinistov

Ali bi se smrti 40 ljudi na pamijskem Piku Lenina, največji tragediji v zgodovini alpinizma, lahko izognili? O tem so razpravljali strokovnjaki iz Sovjetske zveze, Češkoslovaške, Izraela, Španije in Švice, to je iz držav, iz katerih je 40 alpinistov odšlo na svojo zadnjo pot.

Sodeč po skopem sporočilu o nesreči, ki se je zgodila letošnjega julija zaradi potresa (epicenter je bil v sosednjem Pakistanu), je njihov tabor na višini 5300 metrov odnesel plaz. Mrtvih je bilo 27 sovjetskih alpinistov, 6 češkoslovaških, 4 izraelski, dva švicarska in en španski. Največ žrtev je bilo iz leningrajskega gorniškega kluba Troščinjenko: pod plazom je ostalo 23 članov.

Po trditvah sovjetskih strokovnjakov je bazni tabor pod Leninom že 30 let na nadmorski višini 5300 metrov in je absolutno varen, saj se tam v vsem času ni zgodila niti ena nesreča. V hipu, ko je nanj zgrmelo več tisoč ton snega in ledu, je bilo v taboru 55 do 60 alpinistov iz različnih držav. Čeprav so reševalne ekipe takoj začele z iskanjem, za 40 zasutih ni bilo več rešitve.

Ali je bilo v skladu s pravili alpinizma, da je toliko ljudi taborilo na istem mestu? Sovjetski strokovnjaki so odgovorili,

da je bilo leta 1974 na tej 150 metrov dolgi planoti celo več kot 100 alpinistov. Od takrat na njej vsakega julija organizirajo mednarodni alpinistični tabor, vendar sta tokrat od kakšnih 60 prisotnih iz petih držav umrli dve tretjini udeležencev vzpona na Pik Lenina.

Ko se je zvedelo za nesrečo, so pomoč ponudili iz mnogih držav, toda velikanske količine snega in ledu, pa tudi slabo vreme so reševalcem preprečevali dostop do trupel zasutih.

Tragedija, kakršne v svetovnem alpinizmu ne pomnijo, je združila vse gornike sveta. Solidarnost alpinistov ne pozna meja.

V Prago se je vrnila pamijska odprava Alpin 4 s šestimi mrtvimi in enim ranjenim članom. »Teško je opisati, kar se je zgodilo v nekaj sekundah. En sovjetski in en naš alpinist sta po nenavadnem naključju ostala živa, čeprav je plaz drvel samo kakšen meter ali dva od njiju,« je povedal inženir Slechta, vodja odprave. Miloš Šivec, Jan Perdoch, Dušan Ulicny, Vladimir David, Branislav Valent in Jan Stefany iz Banske Bistrice pa so obležali pod snegom in ledom. Truplo nesrečnega Stefanyja še vedno iščejo. Za kanček več sreče je imel Miroslav Brozman, ki je katastrofo sicer preživel, vendar je huje ranjen.

Med mrtvimi sta tudi dva alpinista iz Ženeve — Mark in Fili Scheuer, oba člana